

Učme sa kvalitne, učme sa zaujímavo, učme sa moderne – 2. stupeň zš

Postrehy a námety z ukončeného projektu

V tomto príspevku nadväzujeme na predchádzajúce informácie o zrealizovanom dvojročnom projekte „Učme sa kvalitne, učme sa zaujímavo, učme sa moderne“ na Základnej škole Nevädzová 2 v Bratislave. Priblížime v ňom obsahovú náplň projektu zameranú na 2. stupeň základnej školy (ZŠ), ako i závery a následnú implementáciu získaných poznatkov do výchovno-vzdelávacieho procesu.

OBSAHOVÁ NÁPLŇ PROJEKTU

– 2. stupeň ZŠ

Na 2. stupni sa na jednotlivých aktivitách zúčastnili žiaci 5. a 6. ročníka a v prvom roku projektu i žiaci 7. A triedy, teda ich počet sa počas dvoch rokov pohyboval v rozmedzí 200 – 240 žiakov v závislosti od formy aktivity. Uskutočnili sme nasledovné formy:

- intenzívne kurzy anglického jazyka a nemeckého jazyka so zahraničnými lektormi,
- jazykové tábory v anglickom a v nemeckom jazyku,
- dvojdnové poznávacie exkurzie,
- jednodňové exkurzie s environmentálnym zameraním.

Intenzívne kurzy anglického a nemeckého jazyka

Pri ich organizácii sme opätovne ako na 1. stupni, tak i na 2. stupni spolupracovali s jazykovou školou CLASS v Bratislave. Jej zahraniční lektori (native speakers) realizovali postupne po skupinách v jarných a jesenných termínoch týždenné intenzívne jazykové stretnutia so žiakmi 6. ročníka a 7. A triedy. Skupinu tvorilo asi 30-32 detí a dvaja lektori, ktorí si ju rozdelili. Striedavo so svojou polovicou pracovali v multimediálnej učebni EÚ alebo vonku v prirodzenom prostredí, v prípade nevhodného počasia v triede upravenej na tvorivú aktivitu. Pokiaľ v netradične upravenej triede lektori so žiakmi realizovali hrovej formy práce, napríklad identifikácia rôznych chutí na základe ochutnávky so zaviazanými očami (This is salty; sweet; sour; bitter...), nácvik a hranie scénok zo života v škole (Schule theater), zábavné riekanky, piesne

apod., v multimediálnej učebni pracovali s počítačmi a na interaktívnej tabuli. Počúvali rôzne príbehy o záľubách nemeckých detí v školskom prostredí, sledovali kuchárske majstrovstvo Jamieho Olivera, videoukážkami sa zoznamovali s dominantami Londýna a pamiatkami Veľkej Británie. Hlavne však rozprávali iba po anglicky alebo nemecky. (Obr.1)

Jazykové zručnosti žiakov z anglického jazyka v porovnaní s nemeckým jazykom sú na kvalitatívne vyššej úrovni z dôvodu jeho výučby od 1. ročníka. Tomu zodpovedali i preberané témy: „Veľká Británia“, „V reštaurácii“ a „Zvieratá“. V nemeckom jazyku boli žiaci začiatocníkmi, keďže sa ho začínali učiť ako druhý jazyk v 6. ročníku. Uvedenej skutočnosti boli prispôbené i témy: „Moje záľuby“, „Školské potreby“ a „Naša škola – škola v Nemecku“ (porovnanie).

Na záver každého intenzívneho kurzu žiaci v skupinách vypracovali vlastné projekty, ktoré formou prezentácie predstavili spolužiakom. Lektorka nemeckého jazyka vytvorila stránku www.deutchisteasy.webnode.sk, ktorá slúžila nielen na účely projektu, ale je možné ďalej ju rozširovať, dopĺňať a využívať vo výchovno-vzdelávacom procese.

Intenzívna komunikácia so zahraničnými lektormi rozšírila slovnú zásobu žiakov a pomohla zdokonaľiť ich jazykové zručnosti. Na získané poznatky s cieľom ich upevnenia sme nadviazali týždňovými jazykovými táborami.

Jazykové tábory v anglickom a nemeckom jazyku

Počas dvojročného projektu bolo zrealizovaných osem turnusov jazykových táborov v horskom hoteli HYDRO KRPÁČOVO v Nízkych Tatrách, každý školský rok štyri pobyty, pri ktorých sa striedali žiaci 5., 6. ročníka a 7. A triedy. Učitelia anglického a nemeckého jazyka sa zážitkovou formou v prostredí Národného parku Nízke Tatry (NAPANT) snažili zvyšovať jazykovú gramotnosť detí. Náročnosť osvojovania si nových poznatkov o faune a flóre v anglickom jazyku závisela od cieľovej skupiny, teda od hĺbky skôr osvojených vedomostí. V tomto smere sa v školskom roku 2009/2010 vynímali žiaci 5. A a 7. A triedy s rozšíreným vyučovaním anglického jazyka od 1. ročníka. Počas pobytu komunikáciou v anglickom jazyku spoznávali nielen okolie, ale pracovali i s informáciami prírodovedného charakteru o celom Slovensku. Následne po návrate do školy sme na hodinách anglického jazyka vytvorili príspevky do školského elektronického časopisu „Nevädza“ o zážitkoch v jazykovom tábore.

Na záver každého táborového sústredujú žiaci prezen-

tovali projekty pripravené v skupinách vo forme posterov. Rozprávali v anglickom alebo v nemeckom jazyku o zvieratkách, rastlinkách, prírodných úkazoch, ktoré mali možnosť vidieť naživo pri turistických vychádzkach, na výlete alebo počas besedy s miestnym poľovníkom. (Obr. 2)

Obr. 2

Zaujímavou a netradičnou formou prezentácie osvojených jazykových vedomostí bola počas pobytu v máji 2011 výroba časopisov („Fun“; „Funny Pages“; „Sun“; „First Magazine“ apod.). Na ich stránkach sme sa v jednotlivých príspevkoch mladých anglických žurnalistov mohli dočítať o mnohých pozoruhodnostiach nízkotatranského prostredia, ako i vlastných zážitkoch a postrehoch.

Každý jazykový tábor bol sprevádzaný tiež environmentálnymi aktivitami v podobe návštevy Lesníckeho skanzenu vo Vydrove, besedy s lesníkom, náučných rozhovorov s učiteľom biológie a geografie, turistických výšlapov, pochodov a organizovaním environmentálnych dielní. Spomínané činnosti predstavovali názorný zdroj informácií, ktoré boli následne využité v jazykovej príprave. Vzájomné prelínanie a dopĺňanie jednotlivých aktivít a využívanie medzipredmetových vzťahov v prirodzenom prostredí predstavovalo najintenzívnejšiu formu pedagogického pôsobenia. Čas

Obr. 3

Obr. 1

strávený v lone hôr a lesov s množstvom zážitkových foriem práce priniesol žiakom nezabudnuteľné poznatky a prispel k vytvoreniu pozitívneho vzťahu k prírode. (Obr.3)

Dvojdnové poznávacie exkurzie

V každom roku trvania projektu sa postupne žiaci 5. a 6. ročníka zúčastnili na piatich dvojdnových poznávacích exkurziách, hlavne v okolí stredného Slovenska. Absolvovali poznávacie zájazdy s tematickým zameraním – Kremnica a Martin, Kysuce a Orava, Trenčín a okolie, Banská Štiavnica a okolie a jaskyne Slovenska. Cieľom uvedených dvojdnových aktivít bolo poznávanie chránených oblastí a významných regiónov Slovenska, rozšírenie vedomostí o našej rodnej krajine, jej histórii, kultúre, folklóre, tradíciách a pamiatkach. Jednotlivým exkurziám predchádzala príprava žiakov v multimediálnej učebni v škole. Učiteľky geografie pripravili pre nich besedu, na ktorej sa oboznámili smiestom pobytu. Následne žiaci vyhľadávali informácie na internete o danej lokalite a vymieňali si získané poznatky. Uvedená forma činnosti predstavovala dôležitý motivačný prvok, na ktorý nadväzoval vlastný poznávací pobyt s množstvom pútavých a nezabudnuteľných aktivít.

Kremnica a Martin – 1. deň: Žiaci navštívili Krajskú hviezdáreň a planetárium Maximiliána Hella v Žiari nad Hronom, kde si rozšírili a upevnili vedomosti o vesmíre. Následne ich cesta viedla do starobylého mesta Kremnica. Prehliadli si historické jadro – morový stĺp, radnicu, Uličku slávnych nosov (Kremnické gagy) a zavítali do mincovne. V expozícii mali možnosť vidieť proces zhotovenia mince od grafického návrhu až po jej výrobu ako platidla. Zároveň mohli porovnať starú raziareň mincí s plne automatizovanou výrobou v súčasnosti. Najintenzívnejším zážitkom bolo vyrazenie vlastnej mince. (Obr.4)

Obr. 4

2. deň: Nezabudnuteľným pocitom bolo státie na mieste geografického streda Európy na Krahuliach, v Kostole sv. Jána. Exkurzia pokračovala prehliadkou historického centra mesta Martin, návštevou budovy Matice slovenskej a Národného cintorína. Dvojdnový poznávací pobyt bol ukončený v Múzeu slovenskej dediny, kde si žiaci rozšírili svoje poznatky z histórie spôsobu života slovenského národa, z kultúry jeho bývania v rôznych regiónoch. (Obr.5)

Kysuce a Orava – 1. deň: Bol zameraný na umelecké remeslá na Slovensku. Žiaci sa zoznámili s prácou

Obr. 5

drotárov v minulosti, ktorú porovnávali s umeleckým spracovaním drôtu v súčasnosti – Expozícia drotárstva v Považskej galérii v Žiline. Výrobné nástroje našich predkov spoznávali počas odborného výkladu v Kysuckom múzeu v Krásne nad Kysou. Tu si pozreli i film o vode a jaskyniach, počúvali o živočíchoch žijúcich v tejto oblasti.

2. deň: Žiaci si so záujmom prezreli expozície hradu Oravský Podzámok, prešli historickými chodbami, izbami a zákutiami. Zaujal ich predovšetkým interiér kaplnky so zariadením, ktorá je najzachovanejšou časťou hradu.

Trenčín a okolie – 1. deň: Návšteva hradu v Trenčíne ako národnej kultúrnej pamiatky obohatila žiakov o informácie spojené s jeho históriou, významom a poslaním. Najvýznamnejším obdobím bolo panovanie Matúša Čáka. Žiakov upútal nielen odborný a podrobný výklad lektora, ale i krásny výhľad z veže na okolité pohoria. Následne zavítali do tichého prostredia kúpeľov Trenčianske Teplice, kde budova tureckého kúpeľa Hammam slúžiaceho i v súčasnosti pacientom, zaujala ich pozornosť. Prehliadkou rázovitej obce Čičmany s jej charakteristickou architektúrou ukončili prvý deň poznávacieho zájazdu.

2. deň: Začal sa v ďalších známych kúpeľoch – Rajecké Teplice. Po ich prehliadke putovali do Rajeckej Lesnej,

v ktorej videli slovenský betlehem, ručne vyrezávané jedinečné dielo majstra Jozefa Pekara. Mimoriadny záujem prejavili žiaci o chov koní, s ktorými sa mali možnosť stretnúť v Národnom žrebčine Topolčianky. Predstavili im i konika Maestosa, ktorého dostala anglická kráľovná Alžbeta II. pri svojej prvej návšteve Slovenska v roku 2008.

Banská Štiavnica a okolie – 1. deň: Dvojdnová poznávacia exkurzia sa začala v Brhlovciach návštevou skalných obydlí, ktoré slúžili na bývanie alebo sa používali ako drevárne, komory, prípadne maštale. Prvýkrát ich spomenul Matej Bel. Exkurzia pokračovala vo Svätom Antone zaujímavou a pútavou prehliadkou kaštiela. (Obr.6)

2. deň: Bol venovaný významu mesta Banská Štiavnica, ktorá je zapísaná do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Jej história, s ktorou sa žiaci oboznámili, je spojená so životom a zručnosťou baníkov. Veľmi intenzívnym zážitkom bola návšteva banskej štólne Bartolomej, pri ktorej si museli obliecť pláštenky, ochranné prilby a niesť v rukách banské kahance alebo baterky.

Jaskyne Slovenska – 1. deň: Zájazd bol zameraný na poznávanie krasových krás Slovenska. Počas cesty učiteľky geografie názorne vysvetľovali geomorfologické celky našej republiky – Podunajská rovina – Považské

Obr. 6

podolie – Karpaty – Nízke Tatry – Liptovská kotlina. Prvú navštívili žiaci Demänovskú ľadovú jaskyňu, v ktorej sa oboznámili s pojmami: stalagmit, stalaktit a stalagnát a následne Jaskyňu slobody. V Liptovskom Mikuláši si okrem historického centra mesta prehľadli Múzeum Janka Kráľa. Zaujala ich najmä Mikulášska mučiarená spojená so súdnym procesom legendárneho Juraja Jánošíka.

2. deň: Zavítali do kaštieľa Betliar a k nemu prilahlého parku. Následne absolvovali turistický pochod jaskynnými chodbami Ochtinskej aragonitovej jaskyne. Návštevou rôznych druhov jaskýň žiaci mali možnosť porovnať ich odlišný pôvod, výzdobu, ako i geologické zloženie. Zároveň sa zoznámili s históriou jaskyniarstva na Slovensku.

Po návrate z dvojdných poznávacích exkurzií do školy žiaci vytvárali na hodinách informatiky prezentácie, napríklad „Trenčiansky hrad“; „Hvezdáreň“; „Brhlovce“, „Žrebčín“ a pod., v ktorých spracovali získané poznatky a vlastné postrehy. Tie boli umiestnené vo vitrínkach na chodbách školy, čo umožnilo ostatným spolužiakom oboznámiť sa s ich zážitkami.

Jednodňové exkurzie s environmentálnym zameraním

V priebehu trvania dvojročného projektu absolvovali žiaci 5. a 6. ročníka spolu štrnásť jednodňových exkurzií, každý školský rok jednu na siedmich miestach: Slovenské národné múzeum v Bratislave, bratislavská ZOO, botanická záhrada, spoločnosť AVE, spaľovňa v Slovnafte, čistička odpadových vôd vo Vrakuni a Devínska Kobyla – Sandberg. Cieľom všetkých exkurzií bolo zážitkovou formou rozvíjať environmentálne cítenie žiakov, pútavým spôsobom ich oboznámiť so svetovými ekosystémami, biodiverzitou organizmov, ako i s chránenými územiaми v okolí Bratislavy. Dôraz sa kladol i na význam triedenia odpadu a čistenia vôd.

Obsahovému zameraniu niektorých spomínaných aktivít sme venovali pozornosť v predchádzajúcom príspevku. Je prirodzené, že na 2. stupni ZŠ bol jeho rozsah širší, podrobnejší vzhľadom na cieľovú skupinu žiakov. Napríklad v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave sa žiaci 5. ročníka venovali expozícií Biodiverzita Zeme (rozmanitosť foriem života) a 6. ročníka problematike entomológie (sústredili sa na systém triedenia, morfológiu, spôsob života chrobákov). Botanická záhrada poskytla žiakom možnosť vidieť, dotknúť sa i cítiť vôňu širokého spektra rastlín, krov i stromov. Stretli sa s najstaršou fosíliou Wollemi Pine (90 mil. rokov), ktorá bola nájdená v Austrálii v roku 1994, môže dosiahnuť výšku do 40 m a šírku kmeňa viac ako 1 m. Získané poznatky žiaci využili nielen pri tvorbe posterov, ale i v ENVIROKÚTIKU, ktorý bol následne vytvorený, a taktiež na otvorených hodinách biológie v multimediálnej učebni.

Potulky Devínskou Kobylou – Sandbergom boli exkurziou v chránenej prírodnej rezervácii, ktorá pred 15 mil. rokov bola súčasťou mora TETHYS. Je to lokalita zaujímavá paleontológov, geológov, ornitológov a botanikov aj z iných krajín. Žiaci sa aktívne zapájali do

odborného výkladu lektorky, ktorá si spätne otázkami o vzácnych druhoch rastlín a živočíchov overovala ich pozornosť a zároveň bola nápomocná pri vypracovaní pracovných listov.

ZÁVERY PROJEKTU A IMPLEMENTÁCIA ZÍSKANÝCH POZNATKOV

Ukončený projekt „Učme sa kvalitne, učme sa zaujímavo, učme sa moderne“ nám priniesol veľa pozitívnych poznatkov, ale prirodzene i negatívne skúsenosti. Tie sa týkali nesmierneho množstva byrokracie, ktorá by z nášho pohľadu mala byť zredukovaná na minimum, aby sa nestala hlavnou prekážkou obáv, a tým i následného odmietnutia zapojenia sa mnohých škôl do realizácie projektov. Odhliadnuc od uvedenej skutočnosti, nami zrealizovaný projekt sa u žiakov a v neposlednom rade i rodičov stretol s mimoriadne kladným ohlasom. A o to nám

Prezentácia našich projektov

prioritne v konečnom dôsledku išlo. Formovanie a rozvíjanie osobnosti dieťaťa hravými, zaujímavými a pre neho prirodzenými spôsobmi je predsa poslaním nás pedagógov. Práve takíto aktívni a flexibilní učitelia, vychovávateľa, ktorí dokážu našim deťom priblížiť podmienky reálnej skutočnosti v dimenziách pre ne blízkych a prístupných, sú neoceniteľným darom v súčasnej škole. Preto si myslíme, že naznačené inovatívne prístupy zrealizované pri výučbe cudzích jazykov a environmentálnej výchovy počas projektu môžu byť zdrojom inšpirácie pre ďalších kolegov v praxi. Ukončením projektu sa aktivity realizované našimi pedagógmi nekončia. V ďalších školských rokoch využijeme pozitívne skúsenosti pri organizovaní jazykových kurzov, táborov, ale i poznávacích exkurzií, ktorých spolufinancovanie nám prisľúbili samotní rodičia. Už v novembri 2011 sa začali pre žiakov 4. ročníka intenzívne týždenné jazykové kurzy v anglickom jazyku s lektormi jazykovej školy CLASS. Následne získané poznatky budú postupne spracované vo forme

Language camp in Krpáčovo

Last week we went to Krpáčovo in Low Tatras on language camp. The hotel was called HYDROSTAV. A nature around hotel was beautiful. I lived in the room with Adam and Sebastian. The food was very good. The first night I couldn't sleep. In the morning we learnt English, German and Biology every day. On English we read some papers about animals. On German we learnt new words and on Biology the teacher talked us about animals and trees in NAPANT. In the afternoon we went out in front of the hotel on the playground. We played sports there and sometimes we played with a dog or a cat. In the evening we played some games, watched film and one day we had a disco. On Saturday we made projects of English, German and Biology on one big paper. We won the first place with Adam. We bought there some chocolate. We had to go sleep at nine o'clock p. m. The last day on language camp we went behind the hotel to the small river. We arrived at Bratislava at three o'clock p.m.

Language camp in Krpáčovo was very good.

Michal Antala, 5.A

